

REGERINGEN

Regeringsbeslut

I:4

2013-06-27

M2013/1736/Ke

Miljödepartementet

Kemikalieinspektionen

Box 2

172 13 Sundbyberg

Uppdrag till Kemikalieinspektionen att verka för en utfasning av misstänkt fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige

Regeringens beslut

Regeringen ger Kemikalieinspektionen i uppdrag att göra en kartläggning av användningen av misstänkt fortplantningsstörande eller hormonstörande ftalater och förekomsten av alternativa ämnen och material. På grundval av kartläggningen ska Kemikalieinspektionen genom exempelvis branschdialoger verka för att företag frivilligt ersätter sådana ftalater med mindre farliga ämnen eller material.

I uppdraget ingår att utreda behovet av och förutsättningarna för Sverige att införa nationella begränsningar mot användning av misstänkt fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater. Även möjliga vägar för att verka på EU-nivå bör utredas. Arbetet bör ske med beaktande av initiativ inom EU för att klassificera, begränsa eller tillståndspröva ftalater. Eventuella förslag om regelverk ska ske i form av författningsförslag och åtföljas av dels en konsekvensutredning som ska utformas så långt som möjligt i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, dels en riskbedömning. I konsekvensutredningen ska även ingå en analys av påverkan på handeln med andra länder.

Kemikalieinspektionen ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 30 november 2014.

Bakgrund

Ftalater är samlingsnamnet på en grupp kemiska ämnen som är baserade på ämnet ftalsyra. Ett antal ftalater har dokumenterat fortplantningsstörande och hormonstörande egenskaper. Det finns anledning att misstänka att särskilt ftalater med en kolkedjelängd på 4–6 atomer har fortplantningsstörande och/eller hormonstörande egenskaper.

Ftalater används främst som mjukgörare i PVC-plast, där ämnena kontinuerligt frigörs under användningen. Den omfattande användningen av ftalatinnehållande mjuk PVC-plast i samhället innebär att ftalater påträffas i människor vilket framgår av analyser som gjorts av blod, bröstmjölk och urin. Ftalater används huvudsakligen i golvbeläggningar av plast inomhus. Ämnena finns också i lim, färg, tätningsmedel, tapeter, kabel, folie och vävplast.

Regeringen gav i december 2010 Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram och genomföra en handlingsplan för en giftfri vardag. Uppdraget syftade bl.a. till att bättre skydda barnen från de risker som uppstår vid exponering för farliga kemikalier i vardagen. Barn och ungdomar är mer sårbara än vuxna under sin utveckling samtidigt som den växande konsumtionen av varor medför en ökande och diffus exponering. Kemikalieinspektionen redovisade uppdraget i rapporten Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014: Skydda barnen bättre. I handlingsplanen gör Kemikalieinspektionen en genomgång av farliga ämnen som bör uppmärksammas i viktigare varugrupper. Ftalater pekas ut på ett flertal ställen i handlingsplanen.

Ftalater har p.g.a. av de risker de ger upphov till redan blivit föremål för olika regleringar. På EU-nivå har användningen av sex ftalater begränsats i leksaker och barnvårdsartiklar. Sju ftalater återfinns på den s.k. kandidatförteckningen till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) varav fyra har blivit föremål för tillståndsprövning. Elva ftalater klassificeras som fortplantningsstörande i olika grad i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP). Danmark har utöver detta infört ett nationellt förbud mot användning av fyra ftalater i ett stort antal konsumentartiklar samt förbjudit användning av alla slags ftalater i leksaker och barnartiklar. Kemikalieinspektionen har tagit fram ett förslag om harmoniserad klassificering för en ftalat (DIHP) som skadlig för fortplantning och påbörjat arbetet med ytterligare ett förslag. Även om Danmark, Sverige och flera andra länder i EU arbetar aktivt med ftalaterna, både vad gäller förslag på harmoniserad klassificering i CLP och med upptag på kandidatförteckningen i Reach, är det fortfarande osäkert i vilken utsträckning dessa åtgärder kan komma att minska människors exponering för ftalater på kortare sikt.

Den danska regeringen har beslutat att genomföra en nationell ftalatstrategi med det övergripande syftet att ytterligare skydda de danska medborgarna från den sammantagna exponeringen för ämnena. Enligt strategin ska Danmark verka för att det på EU-nivå sker en systematisk genomgång och utvärdering, och vid behov även reglering, av samtliga 26 kända substanser. Utvärderingen kommer att ske inom ramen för

Reach och CLP, med utnyttjande av förordningarnas verktyg för riskbegränsning.

En tydlig utgångspunkt för den danska strategin är att det inte är tillräckligt att studera riskerna med ämnena vart och ett för sig. Eftersom de har likartade effekter på fortplantningen behöver också den kombinerade exponeringen och riskerna för kombinationseffekter bedömas. Arbetet kommer främst att riktas mot det 20-tal ftalater som hittills inte blivit klassificerade som reproduktionsstörande. Bland dem kommer det att ske en successiv prioritering utifrån vad registreringsunderlaget visar.

Uppdraget

Regeringen uppdrar åt Kemikalieinspektionen att verka för en utfasning av misstänkt fortplantningsstörande eller hormonstörande ftalater i Sverige. Kemikalieinspektionen ska göra en kartläggning av användningen av dessa ftalater och förekomsten av alternativa ämnen och material. På grundval av kartläggningen ska Kemikalieinspektionen verka för att företag frivilligt ersätter sådana ftalater med mindre farliga ämnen eller material.

I uppdraget ingår också att utreda behovet av och förutsättningarna för Sverige att införa nationella begränsningar mot användning av misstänkt fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater. Även möjliga vägar för att verka på EU-nivå bör utredas. Eventuella förslag om regelverk ska ske i form av författningsförslag och åtföljas av dels en konsekvensutredning som ska utformas så långt som möjligt i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, dels en riskbedömning. I konsekvensutredningen ska även ingå en analys av påverkan på handeln med andra länder.

Arbetet bör ske i beaktande av den kunskap och de erfarenheter som genereras i Danmark och med ambitionen att på lämpligt sätt stödja och komplettera de danska insatserna. Arbetet bör vidare ske med beaktande av utvärderingar inom EU av riskerna med ftalater, enskilt och i kombination, och eventuella initiativ inom EU för att klassificera, begränsa eller tillståndspröva ftalater.

Uppdraget ska utföras i en nära dialog med berörda statliga myndigheter och med berörda aktörer såsom kommuner, landsting, företag och

branschorganisationer inom industri och handel, konsumentorganisationer och miljöorganisationer.

På regeringens vägnar

Lena Ek

Björn Dufva

Kopia till

Justitiedepartementet

Utrikesdepartementet

Socialdepartementet

Finansdepartementet

Landsbygdsdepartementet

Näringsdepartementet

Arbetsmarknadsdepartementet